

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/tematy/aparat-bezpieczenstwa/102691,Stalinowski-sedzia-Ludwik-Kieltyka.html>

Ludwik Kieltyka (w dolnym rzędzie) w okresie pracy w Kielcach

ARTYKUŁ

Stalinowski „sędzia” Ludwik Kieltyka

OKRES HISTORYCZNY

(1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej (1948-1956) Stalinizm w Polsce

Autor: RADOSŁAW KUREK 08.08.2023

Zaliczany jest do grona najbardziej bezwzględnych przedstawicieli organów wojskowego wymiaru sprawiedliwości okresu stalinowskiego w Polsce. W latach 1947-1953 skazał na karę śmierci ponad 200 osób. W przytłaczającej większości wyroki te wydał nie mając ukończonych 30 lat ani studiów

prawniczych.

Ludwik Kiełtyka urodził się 23 czerwca 1922 r. w Łętowni (pow. przemyski). Jego rodzice, Feliks i Aniela (z d. Bartnicka), zajmowali się uprawą roli¹. Miał sześcioro rodzeństwa: Adama, Mariana, Zdzisława, Marię, Jadwigę i Zofię. W latach 1935-1939 uczęszczał do Państwowego Gimnazjum oraz Szkoły Handlowej w Przemyślu. Wybuch II wojny światowej uniemożliwił mu przystąpienie do egzaminu dojrzałości, który zdał dopiero w grudniu 1944 r.

Podczas kampanii wrześniowej 1939 r. walczył ochotniczo w obronie Lwowa. Przez kolejne dwa lata pozostawał na utrzymaniu rodziców, pracując dorywczo jako robotnik rolny oraz przy wyrębie lasów na terenie powiatu przemyskiego. W latach 1943-1944 przez kilka miesięcy pracował w podkrakowskim Czernichowie jako instruktor hodowlany Związku Hodowców Bydła w Krakowie. W jednym ze swoich późniejszych życiorysów wyraźnie podkreślił, że w tym okresie nie należał do żadnych organizacji niepodległościowych.

Po zdaniu matury Kiełtyka zdecydował się podążyć ścieżką kariery wojskowej. 2 lutego 1945 r. wstąpił do Oficerskiej Szkoły Piechoty nr 1, która w tym czasie utworzona została w Krakowie na bazie Centralnej Szkoły Podchorążych w Riazaniu. Wkrótce przeniesiony został jednak do Oficerskiej Szkoły Piechoty nr 3 w Inowrocławiu, gdzie 30 września ukończył naukę w stopniu podporucznika. Skierowany do służby w wojskowych organach wymiaru sprawiedliwości, 4 października rozpoczął pracę jako sekretarz sądowy w Wojskowym Sądzie Okręgowym nr V w Krakowie.

Ludwik Kiełtyka na tle Wielkiej Krokwi w Zakopanem, 6 I 1946 r.

Sędzia wojskowy

Na przełomie 1945 i 1946 r. w całej Polsce zaczęto tworzyć sieć wojskowych sądów rejonowych do rozpatrywania spraw o szczególnym znaczeniu politycznym. Wymagało to dobrania sprawdzonej kadry sędziowskiej i administracyjnej. Zaufaniem takim obdarzony został m.in. niespełna 24-letni Kiełtyka, który 18 marca 1946 r. rozpoczął pracę jako asesor w nowoutworzonym Wojskowym Sądzie Rejonowym w Krakowie. Wystarczyło zaledwie pół roku na tym urzędzie, by (17 września) powierzono mu wykonywanie obowiązków sędziego. Po takim samym okresie został mianowany pełnoprawnym sędzią krakowskiego WSR-u (30 kwietnia 1947 r.). Warto zwrócić uwagę, że wstąpił wówczas do Polskiej Partii Robotniczej, a po „zjednoczeniu” z Polską Partią Socjalistyczną kontynuował swoją przynależność partyjną już jako członek Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

W jednym ze swoich późniejszych życiorysów wyraźnie podkreślił, że w tym okresie nie należał do żadnych organizacji niepodległościowych.

10 maja 1947 r. Kiełtyka został oddelegowany do pracy w Wojskowym Sądzie Grupy Operacyjnej „Wisła”, utworzonej w celu przeprowadzenia akcji pacyfikacyjnej przeciwko Ukraińskiej Powstańczej Armii oraz Organizacji Ukraińskich Nacjonalistów. To właśnie wtedy rozpoczął się najbardziej bezwzględny i tragiczny w skutkach okres jego pracy w wojskowych organach wymiaru sprawiedliwości. W ciągu zaledwie czterech miesięcy skazał na śmierć 130 osób, wśród których znaleźli się żołnierze UPA, działacze OUN oraz osoby podejrzane o współpracę z tymi organizacjami.

Po powrocie do Krakowa kontynuował swoją niezwykle surową linię orzeczniczą. Jak wyliczył dr hab. Filip Musiał do końca pracy w WSR w Krakowie Kiełtyka brał udział w skazaniu na karę śmierci 107 osób – 85 razy jako przewodniczący składu sądu i 22 razy jako wotant. Przynajmniej 47 z tych wyroków wykonano. Ostatni raz najwyższy wymiar kary zasądził w 1953 r. już jako sędzia WSR w Kielcach. W ciągu całej kariery sędziowskiej wziął zatem udział w wydaniu 238 wyroków śmierci.

Do końca pracy w WSR w Krakowie Kiełtyka brał udział w skazaniu na karę śmierci 107 osób. Przynajmniej 47 z tych wyroków wykonano. Ostatni raz najwyższy wymiar kary zasądził w 1953 r. w Kielcach. W ciągu całej kariery sędziowskiej wziął zatem udział w wydaniu 238 wyroków śmierci.

Szczególną uwagę warto zwrócić na wyroki śmierci ferowane za działalność w podziemiu niepodległościowym. W tym przypadku Kiełtyka brał udział w orzeczeniu 63 kar śmierci, z czego 22 wyroki wykonano. Wśród straconych byli m.in. łącznik w zgrupowaniu partyzanckim „Błyskawica”-„Huragan” – Tadeusz Zajączkowski „Mokry” (wyrok wykonano 21 października 1946 r.), żołnierz Narodowych Sił Zbrojnych Antoni Mrowiec „Jama” (8 listopada 1946 r.), żołnierz oddziału „Żandarmeria” Polskiej Podziemnej Armii Niepodległościowców Stefan Balicki „Bylina” (14 września 1949 r.), żołnierz Narodowej Organizacji Wojskowej Mikołaj Mazur vel Kazimierz Węglarski „Pasek” (24 grudnia 1951 r.).

Mimo gorliwości w umacnianiu władzy ludowej Kiełtyka nie cieszył się zbyt dobrą opinią u przełożonych. W 1951 r. szef WSR w Krakowie pisał o nim m.in.:

„w pracy jest mniej dokładny i zdarzają się wpadki popełnienia przez niego rażących uchybień w wyrokowaniu”².

Jeśli wziąć pod uwagę, że w tym samym czasie studiował dopiero zaocznie prawo na UJ, to taka opinia nie może zaskakiwać. Naukę na Wydziale Prawa zakończył w 1952 r. nie uzyskując jednak tytułu magistra.

**kapitan Ludwik Kiełtyka (być
może podczas delegacji do
Wojskowego Sądu GO „Wisła”)**

1 września 1952 r. Kiełtyka został przeniesiony do Wojskowego Sądu Rejonowego w Kielcach, a następnie do WSR w Katowicach. Po latach w życiorysie wspominał, że jako sędzia pracował również w Warszawie i Białymstoku. Na początku 1954 r. został przeniesiony do rezerwy, a następnie zwolniony z zajmowanego stanowiska. W kolejnych latach z wielką pieczołowitością wymieniał w dokumentach wszystkie odznaczenia, które otrzymał w czasie służby w wojskowych organach wymiaru sprawiedliwości: Srebrny Krzyż Zasługi, Medal „Zasłużonym na Polu Chwały”, Medal „Za Odrę, Nysę i Bałtyk”, czy też sowiecki Medal „Za zwycięstwo nad Niemcami w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej 1941-1945” i inne. Legitymacje kilku z nich przekazane zostały do archiwalnego krakowskiego oddziału IPN.

Ludwik Kiełtyka z rodziną

Problemy z prawem

Po zakończeniu kariery w wojskowych organach wymiaru sprawiedliwości Kiełtyka na stałe przeniósł się do Kielc. Przez kilka pierwszych miesięcy pracował jako kierownik w Delegaturze Wojewódzkiej Biura Zbytu Ceramiki Budowlanej w Kielcach, by już we wrześniu 1954 r. rozpocząć pracę w charakterze kierownika Inspekcji Resortowej w Wojskowym Biurze Ministerstwa Skupu w Kielcach. Jak się okazało był to dopiero początek jego bogatej kariery zawodowej. W styczniu 1958 r. przeniósł się do Wojewódzkiego Inspektoratu Państwowej Inspekcji Handlowej w Kielcach, gdzie kolejno pełnił funkcje starszego inspektora, kierownika oddziału i wreszcie zastępcy Wojewódzkiego Inspektora PIH. Także tutaj nie zagrażał miejsca, gdyż na początku 1965 r. postanowił poprosić o zwolnienie i rozpocząć pracę na stanowisku kierownika Handlowej Spółdzielni

Inwalidów w Kielcach.

Mimo gorliwości w umacnianiu władzy ludowej Kiełtyka nie cieszył się zbyt dobrą opinią u przełożonych.

W ostatnim miejscu swojego zatrudnienia szybko wpadł w poważne tarapaty. Jak wynika z przekazanego do Instytutu odpisu wyroku Sądu Powiatowego w Kielcach z 5 grudnia 1968 r., Kiełtyka miał się tam dopuścić współudziału w poważnych nadużyciach finansowych. Sąd odrzucił jego tłumaczenia o nieznajomości przepisów, powołując się przy tym na fakt rzekomego ukończenia przez oskarżonego studiów prawniczych. Skazano go na rok pozbawienia wolności, warunkowo zawieszając wykonanie kary na trzy lata.

Jeszcze w styczniu 1968 r. Kiełtyka zaczął ubiegać się o nową posadę w Kieleckim Przedsiębiorstwie Robót Instalacyjnych w Kielcach. W życiorysie napisał, że powodem jego odejścia z Handlowej Spółdzielni Inwalidów był:

„zły stan zdrowia i kierunek pracy niezgodny z posiadanym wykształceniem”.

Zaledwie cztery dni po złożeniu dokumentów aplikacyjnych zostały mu one zwrócone.

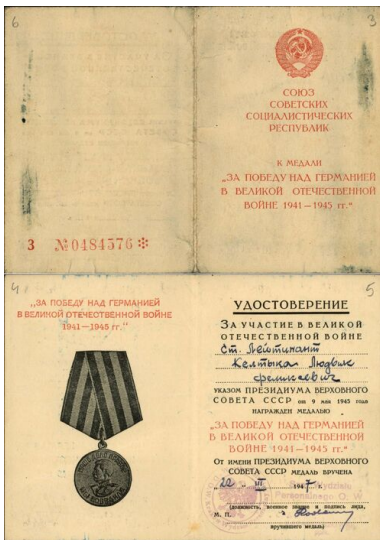

Pogrzeb Ludwika Kiełtyki, 1973 r.

Wiele wskazuje na to, że w tamtym czasie rzeczywiście coraz bardziej zaczęły doskwierać mu problemy zdrowotne. Pierwsze objawy gruźlicy uwidoczniły się jeszcze w 1945 r. Zmarł 13 stycznia 1973 r. w Kielcach.

* * *

W 2019 r., w ramach projektu Archiwum Pełne Pamięci, do krakowskiego oddziału IPN przekazane zostały niezwykle cenne materiały historyczne, które pozwalają przyjrzeć się życiorysowi Ludwika Kiełtyki. Wśród nich znalazły się m.in. ankiety personalne, legitymacje odznaczeń wojskowych czy też liczne fotografie dotyczące zarówno jego działalności zawodowej, jak i życia prywatnego.

Legitymacja Medalu „Za zwycięstwo nad Niemcami w Wielkiej Wojnie Ojczyźnianej 1941-1945”

ANKIETA PERSONALNA

Przed wypełnieniem należy odczytać uważnie instrukcję, zamieszczoną oddzielnie (człowiek i zwierzę nie mogą być wpisane)

PYTANIA	ODPOWIEDZI
1. Nazwisko i imię, inne imię, imię matki, nazwisko przodka. W przypadku kobiety podać nazwisko przodka.	Kiełtyka Ludwik, z Kielce
2. Nazwisko, imię, nazwisko przodka, imię i nazwisko przodka, podać dzień i miesiąc.	nie posiada
3. Data i miejsce urodzenia, imię, nazwisko, przodek, przodek, przodek i babcia.	23.06.1922, Łętownia, pow. Busko, woj. Świętokrzyski
4. Narodowość.	polaka
5. Przydział wojskowy.	polaka
6. Wykształcenie, zawód, miejsce pracy, rodzaj, stopień, wykształcenie i babcia.	Chłopski
7. Wykształcenie wojskowe, wydział, stopień, wydział, stopień, wydział i babcia.	nie posiada
8. Zawód wojskowy.	prawnik
9. Zawód wojskowy.	pracownik wojskowy
10. Wykształcenie wojskowe, wydział, stopień, wydział, stopień, wydział i babcia.	Wydział Armii W. J. w Krakowie
11. Stopień wojskowy.	nie posiada
12. Zakończono służbę wojskową.	nie posiada
13. Data śmierci i data wydania aktów oświadczenia.	nie posiada
14. Nazwisko i imię matki, imię matki przodka, imię matki przodka.	Żonaty - Kiedrzyńska Kiełtyka Maria z d. Kiełtyk

**Pierwsza strona ankiety
personalnej Ludwika Kiełtyki z 7
V 1954 r.**

32

KWESTIONARIUSZ OSOBOWY						
1. Data urodzenia						
a) dzień i miesiąc urodzenia: <i>7 kwietnia 1904</i>						
b) rok urodzenia: <i>1904</i>						
c) w przypadku zmiany imienia: <i>nie</i>						
2. Data i miejsce urodzenia: <i>7 kwietnia 1904 - Białystok pow. Białystok</i>						
3. Nazwisko: <i>Kiełtyka</i>						
4. Imię: <i>Ludwik</i>						
5. Pochodzenie: <i>Polak</i>						
6. Stan cywilny: <i>żonaty</i>						
7. Stan rodzinny: <i>rodzina</i>						
8. Wykształcenie: <i>pełne wykształcenie wyższe</i>						
9. Wykaz miejsc pracy: <i>Wydział Organizacji i Kadr przy Biurowym Miejskim, Biuro Organizacji i Kadr przy Biurowym Miejskim, Wydział Biura Organizacji i Kadr przy Biurowym Miejskim, Wydział Biura Organizacji i Kadr przy Biurowym Miejskim</i>						
10. Droga wstępu do służby: <i>nie posiada</i>						
11. Tytuł zawodowy: <i>nie posiada</i>						
12. Zawód: <i>prawnik</i>						
13. Zakres specjalności: <i>prawa, kryminalistyka</i>						
14. Stała siedziba: <i>Warszawa</i>						
15. Prowadzenie działalności: <i>nie prowadzi</i>						
16. Czy był karany: <i>nie</i>						

**Kwestionariusz osobowy Ludwika
Kiełtyki z 4 V 1967 r.**

¹ Biogramy L. Kiełtyki zob.: F. Musiał, „Polityka czy sprawiedliwość? Wojskowy Sąd Rejonowy w Krakowie (1946-1955)”, Kraków 2005, s. 419; K. Szważyk, „Prawnicy czasu bezprawia. Sędziowie i prokuratorzy wojskowi w Polsce 1944-1956”, Kraków-Wrocław 2005, s. 331.

² Cyt. za: F. Musiał, „Polityka czy...”, s. 162.

COFNIJ SIĘ